

**ECONOMIC AREA IN THE SYSTEM OF TRANSFORMATIONAL SOCIO-ECONOMICAL PROCESSES OF ECONOMIC COMPLEX IN YAVORIV DISTRICT LVIV REGION**

The pre-conditions of "Yavoriv" Special Economic Area establishing are regarded. Also its tasks and role in socio-economical and ecological transformational processes in Yavoriv district Lviv region are considered.

УДК 314:330.12

Ірина ГУКАЛОВА

**ЯКІСТЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ**

Сучасні наукові уявлення про сутність і критерії соціально-економічного розвитку країни в останній час суттєво поповнилися ідеями, запропонованими суспільною географією, екологічною економікою, соціальною екологією та ін. науками, працюючими у сфері вивчення проблем взаємодії економічної, соціальної та природничої систем, з акцентом уваги на взаємопов'язаності їх розвитку. Такий підхід виходить із розуміння взаємозалежності між власно економічним розвитком та реакцією на нього населення, навколишньої природної екосистеми. Він дозволяє побачити, яку впливову роль за останні десятиріччя почали відігравати глобальні та регіональні соціально-економічні процеси у життєдіяльності людей і природних екосистем, а також виявити умови їх співіснування задля збереження життєздатного розвитку людської цивілізації.

Рішення Конференції 1992 р. в Ріо-де-Жанейро, як і документи конференцій Ріо+5 та останньої конференції зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі 2002 р., стали документально оформленими сигналами про те, що існує імператив виживання, який потребує відмови від минулих споживацьких моделей розвитку світової цивілізації і переходу на модель соціоприродної еволюції. Така постановка питання змушує наукове товариство звернутися, крім іншого, до категорії якості життя, введеної до наукового обігу в 60-ті рр. минулого сторіччя в зв'язку із спробами моделювання траєкторій промислової динаміки і змінами самого механізму соціального розвитку [3].

Якість життя – поняття надзвичайно складне, інтегроване, яке можна вивчати лише на міждисциплінарному рівні і зусиллями багатьох наук. Водночас не можна заперечувати, що будь-які стратегії і плани розвитку країн і регіонів мають на меті лише одне – поліпшення якості життя населення. Різними залишаються лише шляхи забезпечення цієї якості.

Так склалося, що ініціатива у дослідженнях якості життя належала соціологам, а отже це та категорія, яка нібито сприймається суб'єктивно. Це вірно тільки з одного боку, з іншого – є об'єктивні передумови формування відповідної якості життя, при чому вони різні для різних країн і різні для регіонів в межах однієї країни. Саме сучасна суспільна географія покликана роз'яснити, чому ж ми маємо таку нерівномірність в розвитку окремих регіонів країни, які складові в яких регіонах є вирішальними або пріоритетними у формуванні достойної якості життя населення.

В останній час з'явилося досить велика кількість робіт, яка присвячена аналізу рівня життя населення в Україні, Росії, інших країнах колишнього Радянського Союзу. В Україні (як, до речі, і в інших країнах) ці роботи виконані переважно економістами, нерідко з широким регіональним аналізом (Бандур С.І., Бондар І.К., Гейць В.М., Куценко В.І., Лібанова Е.М., Лукінов І.І., Мандибура В.О., Онікієнко В.В., Пирожков С.І. та ін.). При чому на основні рівня життя зроблено чимало висновків і про його якість. Проте при всій важливості факторів рівня доходів і рівня споживання, вони не можуть бути єдиними вирішальними у порівнянні з іншими, насамперед тими, що визначають рівень соціальної безпеки, розвиток транспортної, інформаційно-комунікаційної сфер, особливості прояву і



вирішення соціальних проблем, зокрема, проблем зайнятості, соціально-екологічних, гендерних тощо. Більше того, рівень життя не в змозі врахувати зміни способу і стилю життя населення, які несуть з собою в числі інших факторів трансформаційні процеси, зокрема зміна форм власності, глобалізація і урбанізація. Перераховані якісні аспекти життя дуже важко піддаються кількісній оцінці, особливо інтегральній, однак повинні бути враховані і в концепціях, і в будь-яких планах розвитку.

Україна, в числі інших постсоціалістичних країн, продовжує переживати так званий “перехідний” період, який супроводжується низкою глибоких проблем і негативних явищ в соціальній сфері, зокрема, поширенням бідності і значним розшаруванням населення за рівнем доходів, штучним заниженням вартості робочої сили, в т.ч. висококваліфікованої, розквітом корупції та злочинності, зростанням безробіття, втратою багатьма людьми можливостей доступу до високоякісних соціальних благ, зокрема, медицини, освіти, дозвілля, занепадом інфраструктури, а також невирішеністю гендерних питань, що в сукупності послаблює фізичне і суспільне здоров’я нації.

Погіршення умов життя поряд з іншими факторами призводить до масової міграції українців в інші країни, багато з яких ще недавно вважалися менш розвинутими, ніж Україна. Економічна криза та необхідність самозбереження викликали активізацію тимчасової трудової міграції населення за кордон. Масового характеру вона набула у західних областях, особливо у прикордонних районах. За даними багатьох опитувань, у пошуках кращого життя Україну готові залишити 30% її громадян, а близько 2,5 млн. осіб вже виїхали за її межі.

Включення України в процеси глобалізації, крім позитивних моментів відкриття суспільства, мало наслідком вивезення значних капіталів за кордон, в т.ч. від’їзд за кордон висококваліфікованих фахівців, втрату культурної самобутності внаслідок уніфікації цінностей. На цьому фоні відбувається і загальносвітовий процес урбанізації, і регіональна боротьба бізнес-еліт (серед яких виграють ті, які знаходяться під патронатом Центру), що в сукупності призводить до великих територіальних диференціацій якості життя як в країні в цілому, так і в окремих її регіонах. Можна сказати і так: нові економічні і політичні умови, які склалися в Україні в останні роки, були використані населенням різних регіонів (як і різних типів поселень) далеко не рівномірно, при цьому на процес “адаптації” населення до цих умов суттєво вплинули як зовнішні, так і внутрішні регіональні фактори.

Продовження формально-політичного балансування України між Сходом і Заходом теж навряд чи сприятиме збалансованому розвитку країни, оскільки вчасний і правильний вибір курсу держави, союзників, реалістичних пріоритетів і напрямків діяльності на міжнародній арені впливає на майбутнє народу, на якість його життя не менше, ніж вдалі внутрішні реформи. Необхідно, наскільки це можливо, використовувати механізми поєднання зусиль з тими країнами, які вже сьогодні готові до більш глибоких форм співпраці.

Відсутність в Україні на складному етапі її розвитку концептуально-цілісних, системно-збалансованих та методологічно обґрунтованих механізмів регулювання не тільки життєвого рівня населення, але й якісних умов його життя у поєднанні з глибокими економічними перетвореннями посилює необхідність розвитку суспільно-географічних досліджень якості життя.

Як зазначалося, покращення якості життя населення і врахування всіх пріоритетів – економічних, соціальних, екологічних – це головна мета розвитку будь-якого суспільства. Вона повинна бути загальнонаціональною ідеєю, справжньою ідеєю, яка об’єднує людей з різними політичними поглядами. Людям повинне подобатися їхнє середовище проживання, воно, в свою чергу, мусить “працювати” на збереження своїх ресурсів і сил, свого потенціалу, і на зміцнення фізичного і суспільного здоров’я населення. Крім того, гідні соціально-екологічні (а не тільки економічні) умови стають на сьогодні значущим показником конкурентоспроможності країн і регіонів.



Для України опрацювання синтетичного індикатору якості життя з позиції вирішального значення у його формуванні процесів трансформації, глобалізації та урбанізації, принципово важливе сьогодні, коли “радянський рівень комфорту або якості” (якщо такий був) загинув навічно, а про новий, який би мав сформуватися на його місці, навіть і не згадують внаслідок домінування тенденції “вижити” над тенденцією “жити достойно”. Тим не менш, хочемо ми цього чи ні – якість життя населення в Україні змінюється високими темпами, і відчутно це чи ні – набагато інтенсивніше, ніж рівень життя населення. Прикро, але відстань між рівнем і якістю життя продовжує зростати. В стабільному суспільстві ця відстань може і не бути такою відчутною, але в нестабільному, до якого належить і Україна, вона стає не тільки помітною, але і загрозливою. Люди різними шляхами намагаються утримати свій рівень життя, поступаючись при цьому його якістю і зрештою своїм власним здоров’ям.

Історичний досвід доводить, що саме зниження якості, а не рівня життя є тією передумовою, яка може призвести до соціальних потрясінь. Ігнорування цього фактору стало однією з причин розвалу Радянського Союзу навіть на фоні зростання (хоча і не підкріпленого різноманітністю благ) матеріального добробуту народу.

Узагальнюючи визначення, які існують в літературі, можна зробити висновок про їх велику різноманітність. Комплексним (з філософської точки зору) може бути визначення якості життя населення як поняття, що *в порівняльній в просторі та часі формі відображає ступінь задоволення матеріальних, культурних і духовних потреб людини, охарактеризувати яке можна як за суб’єктивною самооцінкою населенням рівня задоволеності власним життям, так і за об’єктивними показниками відповідності умов життєдіяльності певним життєвим стандартам.*

Географам ще належить уточнити і можливо звузити це поняття, не порушуючи тим самим методологічний принцип єдності наукового знання, яке в силу об’єктивної ієрархії предметної сфери передбачає, щоб зміст категорії “якість життя” в конкретній науці не був більш широким, тим більше – суперечливим змісту цього поняття в соціальній філософії.

Віддання уваги в оцінці якості життя показникам рівня життя [наприклад, 6, 8 та ін.] не випадкова, вона закономірна за сучасних умов. В радянський період різниця в якості життя в регіонах була обумовлена більше умовами життя (доступністю та забезпеченістю базовими послугами, сприятливістю природно-екологічних умов тощо), на сьогодні рівень життя вийшов на перший план, однак поряд з цим мають значення також інші “супроводжуючі” перехідного періоду, зокрема – безробіття, зміни у стані здоров’я населення, низька очікувана тривалість життя і т.д.

Інтерес науки і практики до проблематики якості життя свідчить про те, що світове суспільство стурбовано вже не стільки проблемами самозбереження, скільки питаннями збалансованого соціального розвитку, необхідністю створення достойних умов життя як для нинішнього так і прийдешніх поколінь.

Сьогоднішній етап соціально-економічного розвитку України продовжує мати кризові ознаки, однак у порівнянні з серединою 90-х рр. характеризується певними досягненнями в економіці, повільним, але зростанням доходів, поліпшенням ділового клімату, кращою оформленістю громадянського суспільства і подальшим розвитком законодавчої бази. Найважливішим позитивним результатом розвитку країни в останні роки стала зростаюча впевненість людей щодо наявності реальних можливостей досягти завдяки власній активній позиції бажаного рівня життя і питання “на що жити” перестає бути єдиним і все більше доповнюється питанням “як жити”. Це принципово важливо з точки зору управління соціальним розвитком, під яким розуміють процес суттєвих кількісних та якісних змін в рівні, якості і способі життя людей і соціально-територіальних спільнот одна по відношенню до одної та свого попереднього стану. Актуальними проблемами управління якістю життя стають і тому, що людський ресурс в умовах тенденцій постаріння і депопуляції населення



стає найдефіцитнішим ресурсом.

Ключовим в категорії якості життя є поняття “можливість”. При цьому можливість розуміється як тенденція, що відображається у створенні умов для реалізації життєвої стратегії більшості населення. Іншими словами, це – соціально обумовлена ймовірність того, що індивід або група досягнуть певної мети або не зможуть цього зробити. В такому випадку діяльність щодо поліпшення якості життя має бути спрямована: – по-перше, на створення умов для розширення можливостей (можливостей вибору [9]), по-друге, на актуалізацію самих можливостей, установки на соціальну активність і мобільність (тобто готовність людей ці можливості використати), по-третє, на коректування ціннісних орієнтацій людей, що впливає на характер і структуру потреб. В такому разі зрозуміло, що питання поліпшення якості життя і становлення в Україні правової держави і громадянського суспільства, подолання корупції на всіх рівнях влади можуть і мають виступати тільки діалектичною єдністю.

В аналізі якості життя принциповим структурним компонентом виступає якість самого населення. Тобто населення, з точки зору свого відтворення, здоров'я, властивостей зберігати сім'ю, рівня кваліфікації і т.д., розглядається в своїх якісних характеристиках відповідно до змін умов середовища. Ці зміни можуть бути як природними, так і соціально-політичними, економічними, тощо. Однак до природних умов населення майже адаптувалося, до того ж Україна – не Росія, де розбіжності в плані комфортності проживання набагато більші і відповідно до цього дослідження впливу природного середовища на населення залишаються і актуальними і добре розвинутими [наприклад, 4]. Відкритим питанням поки що є вплив екологічних негараздів на здоров'я, а також зміна соціального середовища буття в різних регіонах, відповідно з особливостями розвитку сфер, які забезпечують або повинні забезпечувати соціальний спокій. Зовсім невирішеними залишаються проблеми гендерних відносин чоловіків і жінок, суспільством майже не використаний той економічний потенціал, який скритий за домінантою традиційних уявлень про виключно сімейну роль жінки і неувагою до активізації управлінської, професійної та підприємницької діяльності українського жіноцтва. Глибоке значення цього аспекту розвитку ще не усвідомлене в суспільстві, однак навряд чи хто буде заперечувати тому, що якість життя населення в цілому значною мірою визначається станом жінок і якістю їхнього життя.

З іншого боку, населення розглядається і як користувач соціально-економічними, транспортними, екологічними умовами, а відтак як володар певних територіальних уподобань щодо цих умов. Останній факт є фактором особливої поведінки населення, передусім міграційної, він викликає територіальні переміщення в певному соціально-просторовому континуумі, кожену точку якого характеризують певний набір життєвих благ, можливостей працевлаштування, отримання або придбання житла, отримання освіти, змістовного дозвілля, спілкування, відпочинку, різні екологічні параметри, рівень політичної стабільності та особистої безпеки. Сукупність цих точок і утворює *простір можливостей*, або *простір стимулів*, у межах якого принцип “людина шукає де краще” спрацьовує досить чітко. Тому регіональний аналіз поведінки населення (і не тільки його механічного руху), хоча б і через призму традиційних статистичних показників, може надати цікаві результати для роздумів [5].

Диктат сьогоденних соціально-економічних умов і вся практика пореформених років руйнує не тільки певні духовні якості людей, але й впливає на нормальне сприйняття середовища свого буття. Із сумнівом слід констатувати, що в Україні економічно вигідними стають такі моделі поведінки населення, в яких люди або свідомо зменшують планку своїх потреб, в т.ч. соціально-екологічних, і, навіть, ігнорують певні моральні принципи, або обирають для себе інше економічне і соціально-екологічне середовище. І в тому, і в іншому випадку прогресу в країні чекати навряд чи можливо.



Сьогоднішній прогрес суспільства (який незважаючи на кризовий стан економіки є помітним і в Україні) потребує розвитку і чоловіків, і жінок як працівників, як громадян, як особистостей, як членів сімей. Це ускладнює їхні потреби, виводить їх на якісно новий рівень і одночасно з'являються зовсім нові вимоги до оцінки соціальних та екологічних умов, в рамках яких ці потреби мають максимально задовольнятися. Водночас людина – це не просто універсальний споживач різних товарів і послуг, вона є творцем, причому не тільки відповідних товарів та послуг, соціального середовища в цілому, але й самої себе і свого життя.

Людина мисляча, творча, високопрофесійна рано чи пізно стає головною рушійною силою і повинна мати можливість розкрити свої здібності без ризику втратити залишок здоров'я, сім'ю або гроші. Це потребує того, щоб в фонд життєвих засобів людини обов'язково включався не тільки достойний людини рівень доходу, але й комплекс різнобічних послуг, зокрема послуг соціальних (освіта, охорона здоров'я, охорона майна і безпека особистості тощо), послуг особистих (рекреаційні, культурні, побутові тощо), послуг інформаційних (консалтинг, юридичні, безпосередньо інформаційні), а також високоякісне середовище з достатнім рівнем екологічної чистоти. Не може обійтися без цього і науковий аналіз дійсності і, зокрема, якості життя в Україні. Соціально-екологічна комфортність і збалансований розвиток країни та її регіонів в цьому плані передбачають не просто розширення сфери сервісу і піклування про екологічну чистоту, а з цим – про зменшення матеріального виробництва. Навпаки, вони передбачають оптимальне співвідношення між матеріальним виробництвом і сферою послуг і є важливим фактором росту саме високотехнологічних галузей економіки, прогресу в соціальній та екологічній сферах.

Важливою є опора на певну загальну концепцію поліпшення якості життя, якою може виступати саме концепція збалансованого розвитку. Якість життя в такому випадку можна трактувати як єдність показників (як кількісних, так і якісних), які співвідносяться, з одного боку, з мінімальними соціальними стандартами, з іншого – з ресурсними можливостями суспільства і природи. Стандарти ще належить розробити. І це повинні бути стандарти потреб, задоволення яких є мірилом як індивідуального успіху людини, так і успіху суспільства в цілому. Ресурсні ж можливості суспільства і природи різні в різних регіонах, однак суспільна географія має всі інструменти для їхнього визначення.

Таким чином, попереду у географів (а також соціологів, економістів) залишаються як фундаментальні дослідження термінології і класифікації понять, так і уточнення показників для нормативних оцінок рівня та якості життя. Слід буде аналізувати і придатність існуючої статистичної інформації для обрахування синтетичних індексів такого плану. При цьому слід зважити на те, що якість життя – це не “знак якості” продукції, споживаних послуг чи товарів, тому стандартизувати таке поняття можна лише частково. До того ж, кожне суспільство, кожна країна має розробляти зміст категорії “якість життя” самостійно, виходячи з власних ідеалів, стратегій розвитку, національної безпеки і ресурсних можливостей, але звісно враховуючи загальносвітові тенденції і процеси. Разом з цим повинні розроблятися і вдосконалюватися уніфіковані методики, які дозволять порівнювати країни з різними соціокультурними умовами.

Політика поліпшення якості життя – це тривалий процес, який всупереч установкам масової свідомості не повинен і не може бути жорстко прив'язаним до кількісних показників через декілька причин:

- по-перше, заплановані результати розвитку можуть бути не досяжними внаслідок зовнішніх по відношенню до регіону обставин;
- по-друге, ступінь наближення до певних стандартів (які, як зазначено, ще належить розрахувати) залежить від того, якою мірою вдається актуалізувати можливості людей (суб'єктивний фактор відіграє велику роль і прив'язка до кількісних показників не має сенсу);



- зрештою, в основі самої ідеології повинна знаходитися установка на якісне, а не кількісне мислення.

Поліпшення якості життя населення в руслі концепції збалансованого розвитку передбачає реалізацію цілісної системи принципів діяльності. При цьому головним системотворчим принципом є принцип цілісності, який наголошує на необхідності комплексного підходу до вирішення екологічних, соціальних та економічних проблем в регіонах. Особливо важливим також є гармонійне поєднання минулого і майбутнього шляхів розвитку. Майбутнє має спиратись на минуле, як на змістовну основу для планування, яка міститься у культурі і зафіксована у відповідних інституціях. При цьому минуле України не повинно перетворюватися у неупорядкований набір подій і фактів, не об'єднаних у межах внутрішньої цілісності, і має оцінюватися з огляду на майбутнє, як на критерій його оцінки та інтерпретації.

Складність перехідного періоду обумовила те, що значною частиною населення було втрачено трудові, демографічні і соціальні стимули проживання і роботи на своїй рідній землі. Впевненість у можливості самовизначення своєї власної долі завдяки своїй праці тільки що починає відновлюватися в українському суспільстві. Через це, якщо державою негайно не будуть відпрацьовані механізми, які забезпечують підтримку трудових і життєвих мотивацій населення, людський потенціал України, як її головна цінність, зійде на нуль. Настав час для серйозного розгляду якості життя українськими науковцями, і серед них – географами. Вихідною базою при цьому повинні слугувати наступні напрями досліджень:

- розробка змісту категорії “якість життя” відповідно до сьогоденних соціально-економічних умов розвитку українського суспільства;
- виявлення ролі глобалізації, урбанізації і сучасних трансформаційних процесів (особливо економічних змін) у формування якості життя населення України і пояснення причин значної територіальної диференціації її складових;
- визначення стану адаптації населення до нових умов життя, розробка механізмів поліпшення якості життя і підвищення конкурентоздатності людського капіталу.

При цьому не так важливо, як називати географію, в рамках якої досліджують якість життя у різноманітних її проявах – поведінковою, гуманістичною чи феміністичною. Важливим є те, що потенціал для таких досліджень надає саме географія суспільна, яка акцентує увагу на системному і комплексному вивченні суспільно-географічних процесів і умов життя на різних територіальних рівнях.

#### **Література:**

1. Айвазян С.А. Межстрановый анализ интегральных категорий качества жизни населения (эконометрический подход). – Препринт#WP/2001/124, Москва, ЦЭМИ РАН, 2001. – 60 с.
2. Алферова М.Н., Бабинцев В.П., Белов А.А., Гармашев А.А., Заинчковская С.В. О возможном подходе к разработке региональной концепции и программы улучшения качества жизни населения // Технологии качества жизни, 2002, т.2, №2. – С.1-10.
3. Баженов С.А., Маликов Н.С. Качество жизни населения: теория и практика //Уровень жизни населения регионов России, 2002. – №10. – С.1-46.
4. Географическая среда и условия жизни населения Сибири / Мисевич К.Н., Рященко С.В. – Новосибирск: Наука. Сиб.отд-ние, 1988. – 120 с.
5. Гукалова І.В. До питання про роль екологічного чинника в загальній оцінці якості умов життя в Україні // Український географічний журнал, 2004. - №3. – С.83-88.
6. Мандибуря В.О. Рівень життя населення та механізми його регулювання /Автореф. дис... д-ра екон. наук, Київ, 1999. – 44 с.
7. Павлова Л.Е. Обзор зарубежной литературы по проблемам качества жизни и качества населения / Демография и социология. Выпуск 6. Качество населения. Москва: РАН. Институт социально-экономических проблем народонаселения, 1993. - 185 с.



8. Проніна І.І. Рівень життя населення України: методи аналізу та напрями підвищення / Автореф. дис... к-та екон. наук, Київ, 2002. – 21 с.
9. 1999. Україна. Людський розвиток. Звіт. / ПРООН, Київ, 2000. – С. 7.

**Summary:**

I.V.Gukalova. QUALITY OF LIFE OF UKRAINIAN POPULATION: PRECONDITIONS TO THE RESEARCH.

The actuality of scientific research of a problem of quality of life in Ukraine is defined. Possible basic directions of studies are allocated, including within the framework of social geography. The attention is paid to the items of interrelation between improvement of quality of life and the maintenance of the concept of sustainable development.

УДК 911.3+323.11(477.85):2

Іван КОСТАЩУК

### **ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ РЕЛІГІЙНОЇ ПРИНАЛЕЖНОСТІ НАСЕЛЕННЯ У ЙОГО НАЦІОНАЛЬНІЙ СТРУКТУРІ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)**

Кінець ХХ століття ознаменувався складними політичними змінами у житті українського народу, що в свою чергу залишило відбиток в усіх сферах життя та діяльності населення. Радикальні зміни відбулися і в релігійній сфері, що пояснюється наданням права вільного віросповідання, після тривалої його заборони в радянські часи. Це, звичайно, призвело до появи ряду нових релігійних течій, збільшення кількості віруючих та культових споруд у раніше існуючих релігійних організаціях. Це породило складні міжконфесійні відносини, що інколи призводить до конфліктів, протистоянь віруючих тощо. Значне релігійне напруження в Чернівецькій області спостерігалось в 1992-94 роках, коли священнослужителі та віруючі новоствореної Української православної церкви Київського патріархату намагалися заволодіти культовими спорудами Української православної церкви Московського патріархату. Ці події підтвердили той факт, що міжконфесійні конфлікти є досить складними, та небажаними для суспільства.

Релігійна структура населення має досить тісний взаємозв'язок із національною. Тому важливим науковим питанням, на нашу думку, є дослідження особливостей інтерференції релігійної та національної приналежності населення. Це дасть змогу виявити регіони області із посиленою міжконфесійною напруженістю. А також правильно і вчасно приймати певні рішення, щодо зменшення даних конфліктів.

Чернівецька область є яскравим прикладом етноконтактної зони в Україні, де проживають (за даними перепису 2001 р.) представники 76 національностей та народностей. [2] У сільських районах області налічується 17 релігійних організацій, а в м. Чернівці – 43. [1] Це свідчить про значну строкатість національної структури і релігійного складу населення. Проте, про релігійну структуру нам говорити досить важко, так як немає даних скільки населення відносить себе до тієї чи іншої релігійної організації. Такі дані ведуться тільки за кількістю громад певної приналежності в тому чи іншому районі, або ж обласному та районному центрі, окремих населених пунктах. Не дивлячись на це, виявити взаємозв'язки між національним та релігійним складом населення цілком можливо.

Дослідження релігійної структури населення в останні часи набуло значної актуальності, як серед географів, так і істориків. Вивченням конфесійного складу населення Буковини за австрійськими урядовими переписами другої половини ХІХ – початку ХХ ст. займалася Г.І. Скорейко. [3] М.К. Чучко у статті “Регіональні особливості